

Буркеня Н.В.

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

НАВЧАЛЬНО–ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЕКТ «ІКСОДОВІ КЛІЩІ – ПАРАЗИТИ ЛЮДИНИ І ТВАРИН»

Однією з найважливіших компетентностей, яка має формуватись у процесі вивчення учнями курсу біології, на наш погляд, є дослідницька.

Дослідницька компетентність – це цілісна, інтегративна якість особистості, що поєднує в собі знання, уміння, навички, досвід діяльності дослідника, ціннісні ставлення та особистісні якості й виявляється в готовності та здатності здійснювати дослідницьку діяльність. Метою формування цієї компетентності ми визначаємо отримання нових знань шляхом застосування методів наукового пізнання, творчого підходу в визначенні цілей, плануванні, прийнятті рішень, аналізі та оцінці результатів дослідницької діяльності.

Сьогодні паразитичні хвороби стали дуже поширеними. Ними хворіють люди, тварини та рослини. Хвороби тварин називаються зоонозами. Ряд зоонозів є хворобами тільки тварин. Інші ж зоонози, за певних умов, передаються від хворих тварин і людині, безпосередньо або через переносників. Переносниками є безхребетні тварини, головним чином комахи та кліщі. Вони переносять збудників різних інфекційних хвороб свійських і диких тварин та людини. Кліщі є збудниками алергічної астми. Багато видів кліщів – паразити рослин [1, с. 48].

Проведення дослідів у цій галузі, а саме вивчення іксодових кліщів як переносників збудників кліщового енцефаліту, дозволила більш детально з'ясувати природні біотопи цих організмів у Глухівському районі Сумської області, та їх масову активність за три останні роки (2017-2019 рр.).

Не дивлячись на те, що іксодові кліщі вивчалися багатьма вченими і в літературі є багато матеріалу про них, ми вважаємо, що дослідження природних вогнищ кліщового весняного енцефаліту та вивчення сезонної активності кліщів дасть можливість розробити та запропонувати конкретні профілактичні заходи боротьби з даним паразитом для даного регіону.

1) У нашому регіоні поширеним є кліщ іксод лісовий (*Ixodes ricinus*).

2) Під час вивчення природних біотопів іксодових кліщів Глухівського району, нами було встановлено такі три біотопи: с. Заруцьке, с. Студенок, с. Катеринівка.

3) Ми збирали іксодових кліщів у період їх активності і виходу із зимової діпаузи – квітень та травень, згідно рекомендацій [3].

Отримані нами дані є основою для оцінки можливої епідеміологічної ролі переносника і для організації боротьби з ним.

Ентомологічні дослідження кліщів, проведені у за весняний період 2017-2019рр., встановили, що у III - декаді квітня 2019р. пік масової активності паразитів не перевищував дані попередніх 5-річних спостережень і становив 55,3

прапор/км, на противагу 59,7 за 2018р. та 47,9 прапор/км у 2017р. Пік масової активності іксодових кліщів у 2018р. зафіксований в I - й декаді квітня, у 2017р. – II-й декаді квітня і у 2019 – III-й декаді квітня.

Дані дослідження наведені у діаграмі (рис.1).

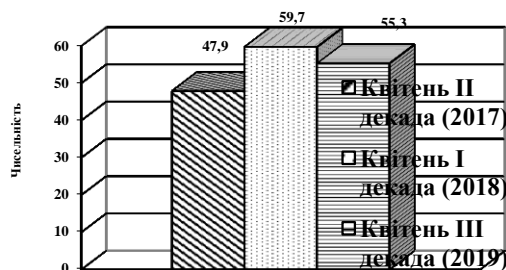

Рис.1. Масова активність іксодових кліщів у весняний період 2017 – 2019 рр.

У результаті проведених сезонних спостережень, нами було встановлено два піки активності паразитів навесні та восени. Порівнюючи ці піки, слід відмітити, що найбільш активні тварини у весняні місяці. Така залежність активності кліщів пов'язана з температурою та відносною вологістю повітря (рис. 2).

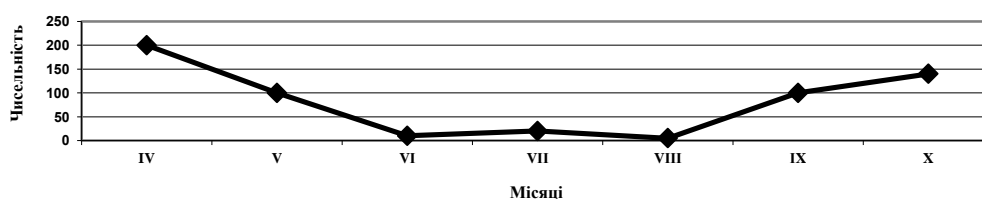

Рис.2. Сезонний хід активності іксодових кліщів у 2017 – 2019 рр.

Висновки.

Враховуючи результати наших досліджень і виконання учнями проєкту, ми пропонуємо наступні заходи боротьби із *Ixodes ricinus* з метою попередження захворювання населення інфекційними хворобами та захисту від їх нападу:

1. Впровадження в санітарно-просвітницькій роботі мультимедійних технологій при роботі з молоддю для активізації настороженості, особливо звертати увагу на масову активність паразитів у весняний період.

2. Особлива увага повинна бути направлена на проведення дератизаційних заходів з метою знищення чисельності гризунів як хазяїв кліщів.

Література

1. Балашов Ю.С. “Иксодовые клещи – паразиты и переносчики инфекции”. Санкт-Петербург. Наука, 1998. 287 с.

2. Павловский Е.Н. Природная очаговость трансмиссивных болезней в связи с ландшафтной эпидемиологией зооантропонозов. Москва-Ленинград. Наука, 1964. 211 с.